

Fugler i landbrukets kulturlandskap

Vipe og storspove

Are Johansen

Norsk Landbruksrådgiving

FOTO: Martin Eggen, Birdlife

Vipa

- Tidligere var vipa en vanlig fugl i jordbrukslandskapet i store deler av landet.
- Siden 1990-tallet har den vært utsatt for en dramatisk bestandsreduksjon. Nå har vipa status som kritisk truet (CR) på den norske rødlisten for arter.
- Vipa hekker i det meste av Europa og i et bredt belte gjennom de midtre delene av Asia øst til Stillehavet
- Vipa er den av våre vadefugler som tradisjonelt har vært sterkest knyttet til jordbrukslandskapet.
- Reiret er ei enkel grop på bakken som spesielt på fuktig grunn kan fôres med litt tørt gress.
- Vipa legger som regel fire pæreformede egg som er lyst gulbrune, og tett besatt med svarte og gråaktige flekker.
- Ruges av begge kjønn i 23–30 dager.
- Ungene forlater reiret kort tid etter klekking, og blir flygedyktige etter omkring fem uker. De to første ukene blir ungene regelmessig varmet av hunnen spesielt under nedbør og ved lave temperaturer.
- I 2025 ble de første registreringene av vipa gjort 1 – 3 april både i Vesterålen/Lofoten og ytre deler av Helgeland.

[vipe – Store norske leksikon](#)

Mye interessant stoff om vipe

ORGANISASJONEN ▾ FUGLEKUNNSKAP ▾ PROSJEKTER ▾ MEDLEMSKAP ▾

VIPE

Artsomtale fra Norsk Fugleatlas:

Vipe *Vanellus vanellus*

Nyheter relatert til vipe:

- [Status for hekkende vipe på Lista per 2024 \(30.12.2024\)](#)
- [Hva gjør kråkenes predasjon vellykket i jordbrukslandskapet? \(03.09.2024\)](#)
- [Vipebur i Indre Østfold og Rakkestad \(25.04.2024\)](#)
- [Nær en halvering av fugleantallet i kulturlandskapet \(14.12.2023\)](#)
- [Jakt i Frankrike påvirker våre fuglebestander \(14.11.2023\)](#)
- [Stans i utbyggingen av Deli-jordet \(26.10.2023\)](#)
- [Beskyttelsebur for rugende vipe \(20.05.2023\)](#)
- [Markering av vipereir \(15.04.2023\)](#)
- [Støtte til truede fugler i Nordland \(14.04.2023\)](#)
- [Vårens budbringer er i hardt vær \(21.02.2023\)](#)
- [Bærekraftig bruk av land må inkludere jordbruket \(09.12.2022\)](#)
- [BirdLife Norge og Bondelaget samarbeider for fuglene \(07.04.2022\)](#)
- [Fagseminar «Kan vipa reddast?» \(16.02.2022\)](#)

FOTO: Martin Eggen

[Vipe - BirdLife Norge](#)

Stor og småspove

Storspove er den største av våre vadefugler, og kjennetegnes først og fremst av det svært lange og jevnt nedadbøyde nebbet. På hodet er arten ganske jevnt farget. (Foto: Martin Eggen)

Storspoven

Småspove har mer mønster i hodetegningene enn sin storebror. En lys «midtskill» er omgitt av to markante kronestriper. Disse omgir sammen med den mørke øyestripen den lyse øyenbrynstripen. (Foto: John Stenersen)

Småspoven

Storspoven

- Storspoven finnes i en rekke ulike naturtyper, både ulike våtmarker, heiområder og i kulturmark.
- Det er særlig gjennom å nyttiggjøre seg jordbrukets kulturlandskap storspoven har blitt en folkekjær art, kjent for bønder og naturinteresserte over store deler av landet.
- Småspoven har sine hekkeplasser hovedsakelig ved høyereliggende heier og myrer, men også ved kysten, spesielt nord i landet.
- Enkelte steder finner du også småspoven ved dyrka mark.
- Begge artene finnes over store deler av landet, bare leveområdet er passende.

Mye interessant stoff om storspoven også

ORGANISASJONEN ▾ FUGLEKUNNSKAP ▾ PROSJEKTER ▾ MEDLEMSKAP ▾

STORSPOVE

Artsomtale fra Norsk Fugleatlas:

Storspove *Numenius arquata*

Nyheter relatert til storspove:

- [Kulturlandskapsarten storspove og myras småspove \(20.03.2024\)](#)
- [Værøy - mer enn ørn og lunder \(23.10.2023\)](#)
- [Støtte til truede fugler i Nordland \(14.04.2023\)](#)
- [Storspoven er nå sterkt truet og overvåkingen i Lofoten viktigere \(25.11.2021\)](#)
- [Planlegger landbasert oppdrett i hekkeområde til vipe og storspove \(18.03.2021\)](#)
- [Har fuglene noen framtid i jordbrukslandskapet? \(29.05.2020\)](#)
- [Bønder i Rogaland søker midler for å ta vare på vipa \(13.03.2020\)](#)
- [Stans i jakt på storspove i Frankrike \(28.08.2019\)](#)
- [Verdens storspovedag – 21. april \(12.04.2019\)](#)
- [Storspove i Sogn og Fjordane 2019 \(04.04.2019\)](#)
- [Storspove – hekkesesongen er like rundt hjørnet \(04.04.2019\)](#)
- [Krysser fingre for ny forskrift \(03.04.2019\)](#)
- [Storspove er Årets fugl 2019: hvor er de nå om vinteren? \(16.01.2019\)](#)
- [Nå skal storspovene i Lofoten overvåkes! \(10.10.2018\)](#)

[Storspove - BirdLife Norge](#)

Storspove i flukt. På nært hold gir hodetegninger og nebb en god pekepinn på arten. Som regel er det imidlertid ganske lang avstand når du ser en spove i flukt, og da vil tegninger på overside og vinger være et tilleggskriterium man kan bruke for å skille artene. En småspove vil være mørkere på oversiden enn en storspove, og en større del av hånden hos småspove er mørk. Arten har også raskere vingeslag enn sin større slektning. (Foto: Steinar Myhr/NN)

Hvorfor er det nedgang i bestandene.

- Forskning viser at de klart viktigste årsakene til jordbruksfuglenes tilbakegang er enten nedleggelse eller intensivering av jordbruksdrift.
- Nedleggelse fører som oftest til at arealene gror igjen med skog. For de bakkehekkende fugleartene betyr det at arealet går tapt som leveområde.
- Intensivering av jordbruksdrifta gjør at landskapet blir mer ensidig og mangler mange av de kvalitetene som fugler trenger. Men her kan den enkelte bonde gjøre små og større forbedringer som øker fuglenes hekkesuksess.

Aktuelle tiltak

- Unngå gjødselspredning på reir ved å kjøre utenom hekkeområdet
- Dekke til reiret en kort tid under gjødselspredning.
- Unngå å trekke gjødselslange/tilførselslange over reir
- Utsette førsteslått på et avgrensa areal rundt reirplassen.
- Tilpasse kjøremønster under slått slik at fuglene kan komme seg unna.

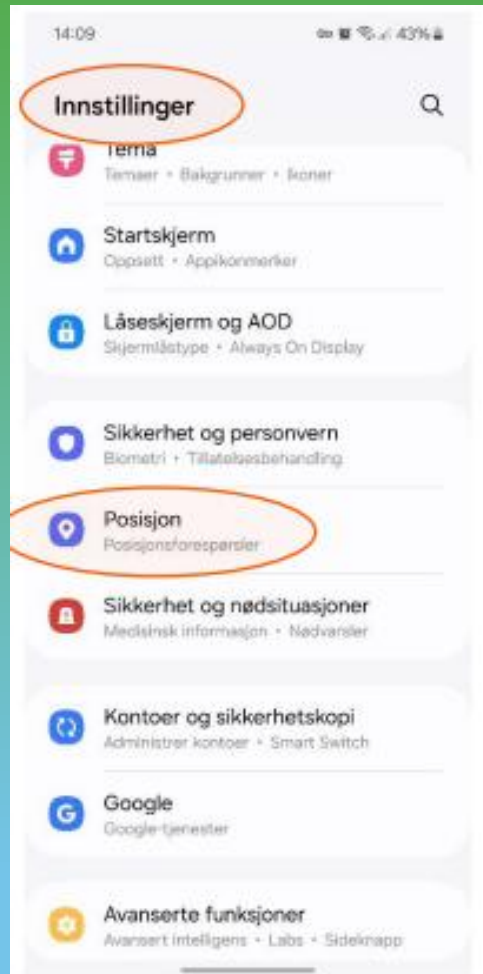
Veileder regionale miljøtilskudd i Nordland 2025

§ 16 Tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl

- Formålet med tilskuddet er å ivareta fugler som er avhengige av hekking og beiting i tilknytning til jordbruksarealer.
- Det kan gis tilskudd for å legge til rette for hekking og beiting av de trua artene **vipe og storspove** på eller i tilknytning til jordbruksarealer.
- Hekkingen må kunne dokumenteres av foretaket med geolokaliserte bilder.
- Foretaket skal i søknaden oppgi hvilke arter det er lagt til rette for, antall hekkende par og hvilke tiltak som er gjennomført.
- For hvert hekkende par beregnes det et tilskudd tilsvarende ett dekar.

Veileder regionale miljøtilskudd i Nordland 2025

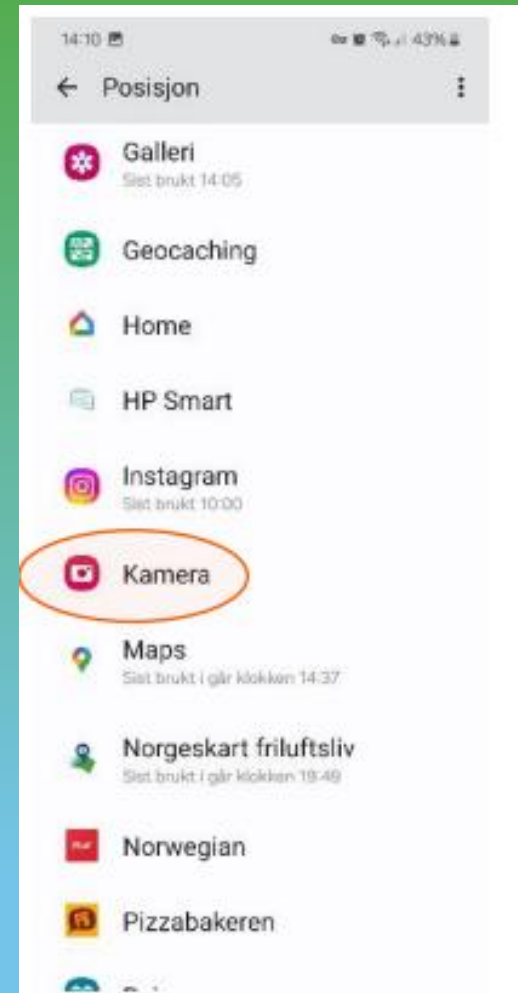
Geolokalisering android steg 1 - 3

Figur 1 Åpne innstillinger på telefonen. Klikk deretter på "posisjon"

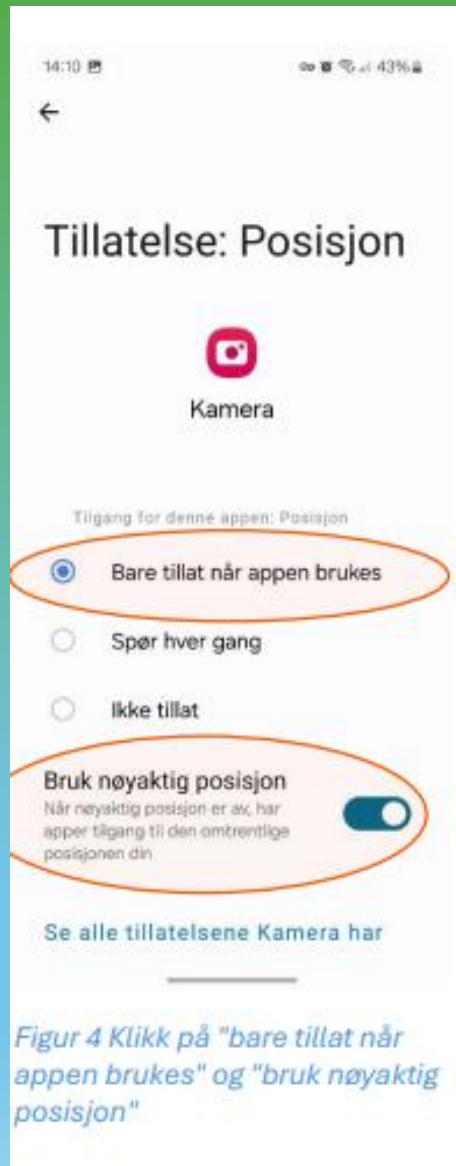

Figur 2 Klikk "på", og på "apptillatelser"

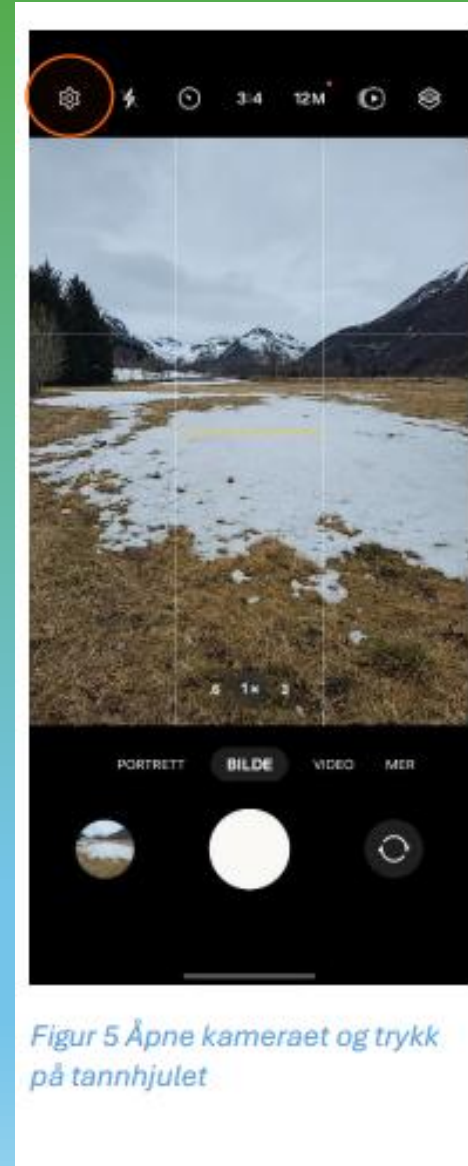

Figur 3 Klikk på "kamera"

Geolokalisering android steg 4 - 6

Figur 4 Klikk på "bare tillat når appen brukes" og "bruk nøyaktig posisjon"

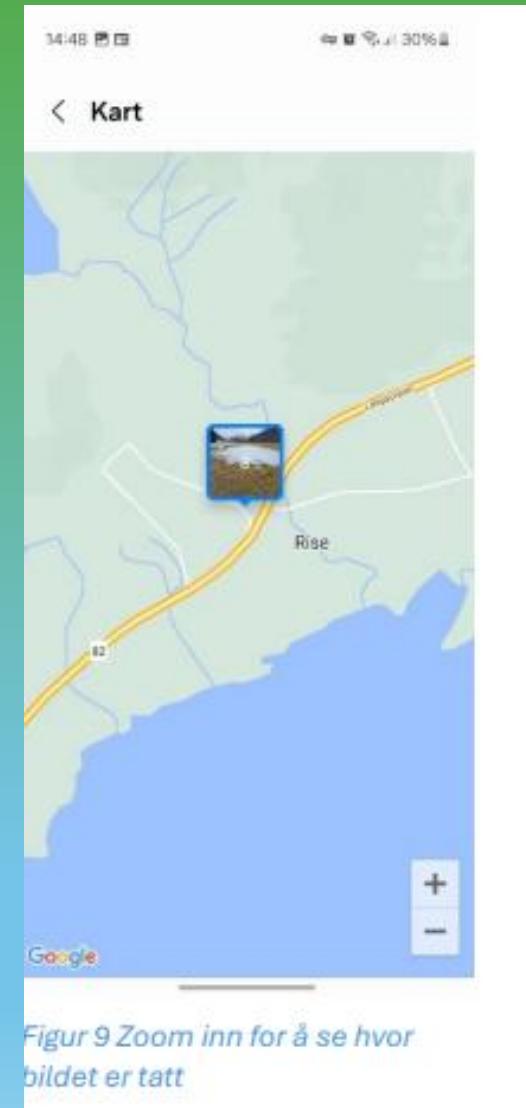
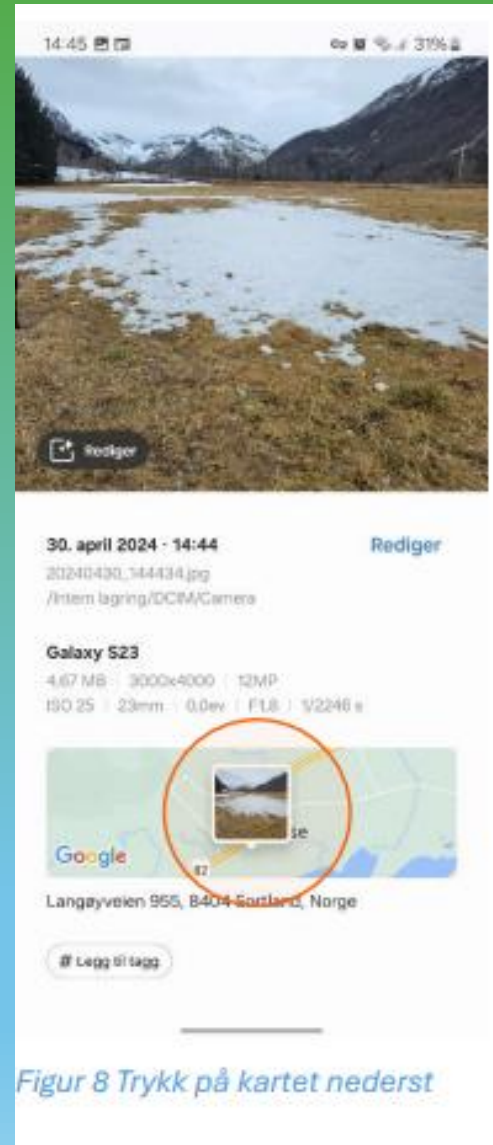

Figur 5 Åpne kameraet og trykk på tannhjulet

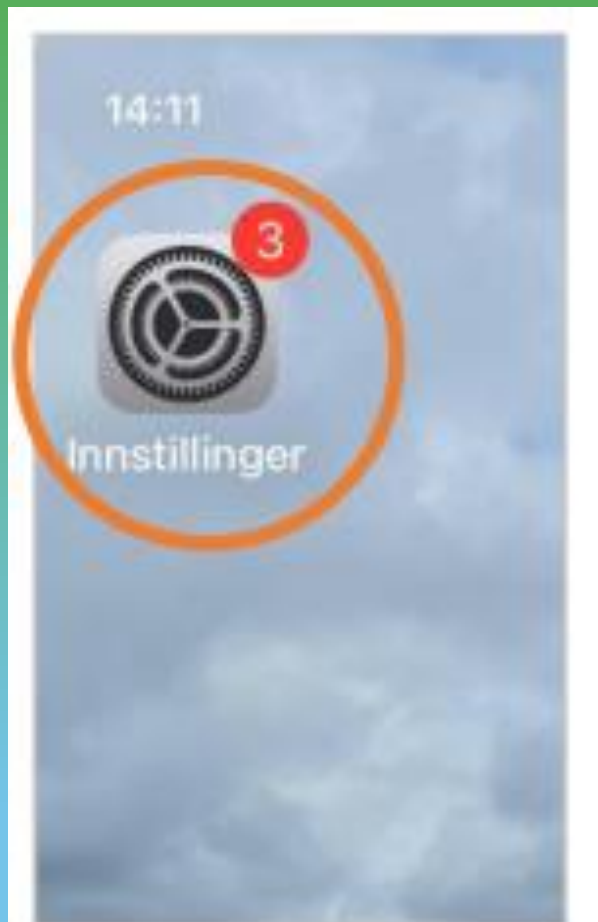

Figur 6 Klikk på "posisjonstagger"

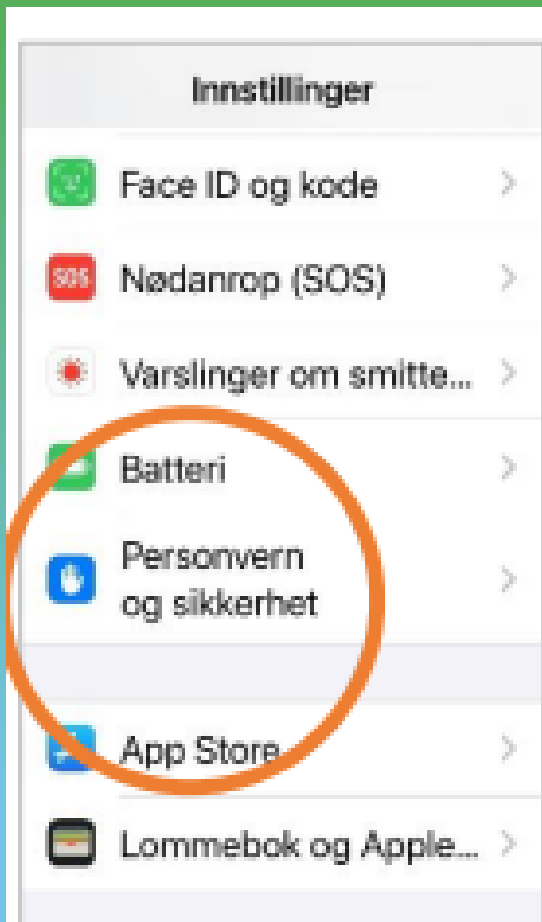
Geolokalisering android steg 7 - 9

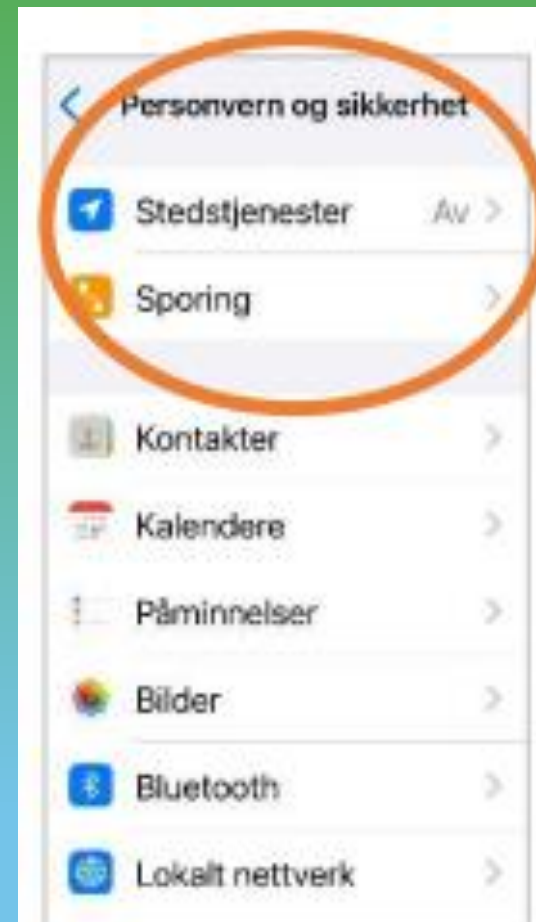
Geolokalisering I-Phone steg 1 - 3

Figur 1 Klikk på innstillinger på telefonen

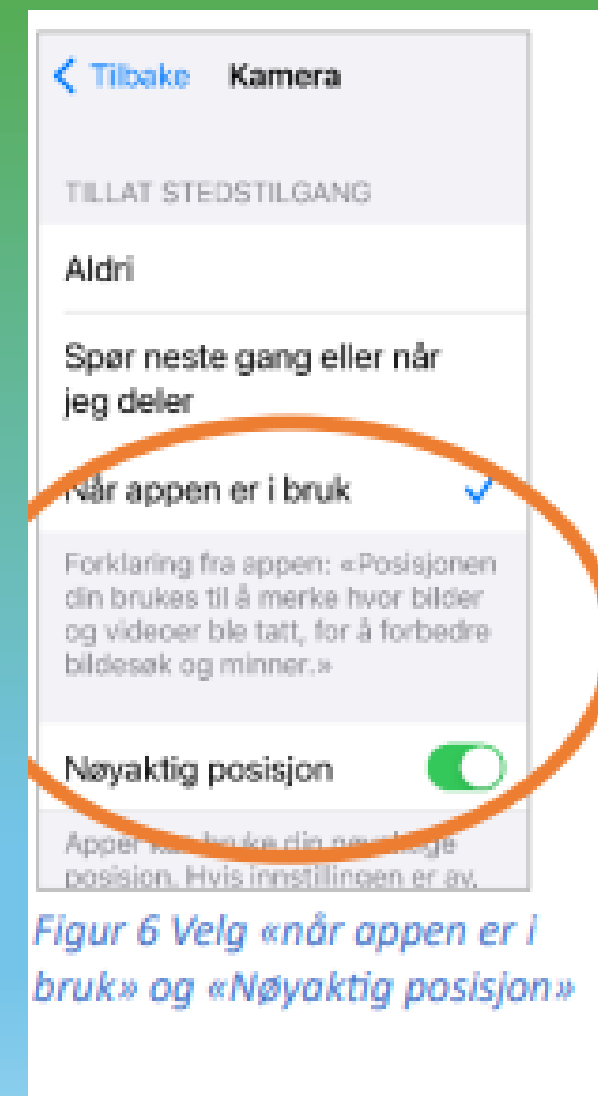
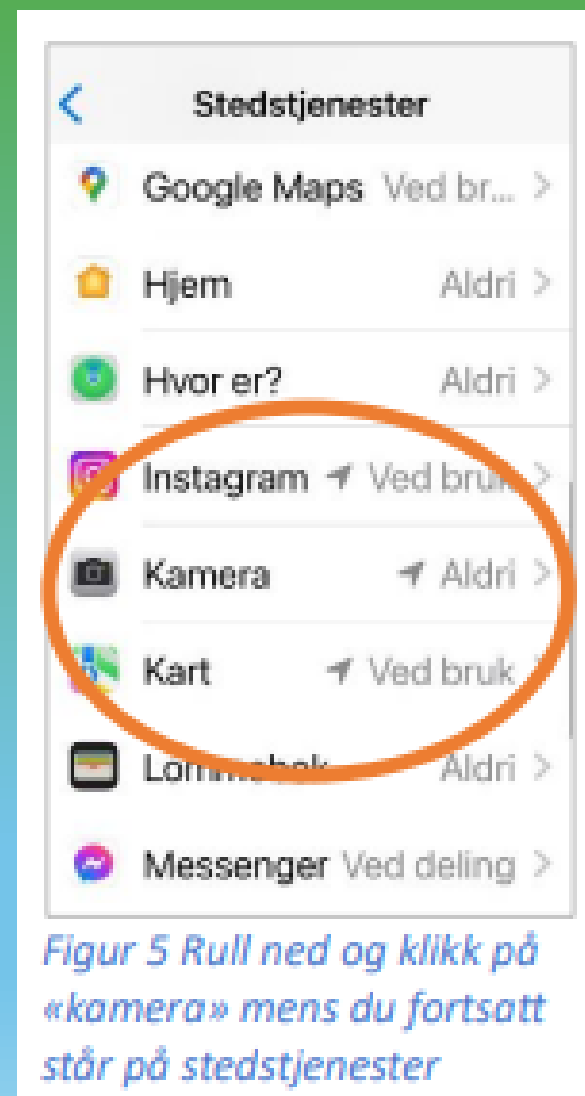

Figur 2 Klikk på "personvern og sikkerhet"

Figur 3 Klikk på "Stedstjenester"

Geolokalisering I-Phone steg 4 - 6

Geolokalisering I-Phone steg 7 - 9

Figur 7 Ta bilde med kameraet

Figur 8 Åpne bildet og klikk på "i" under bildet

Figur 9 rull ned og klikk på kartet

Markering av reir

Det er viktig at merkepinnen er godt synlig for den som skal jobbe på jorden. Refleksbånd eller tape kan fungere godt. På bildet er en rød plast-topp tredd ned på en bambuspinne for å øke synligheten. (Foto: Lasse Bjørn Nilssen)

- Sørg for å være helt sikker på reirets plassering før du går ut på jorden for å markere reiret.
- Viktig med kort oppholdstid.
- Ta et bilde av reiret på litt avstand og et nærmere bilde av reiret med eggene.
- Sørg for at stedfesting er aktivert på telefonen.
- Marker reiret med pinnene 3 meter vekk fra reiret på hver side.
- Forlat reiret i samme retning som du kom. Stå på god avstand og sjekk at rugingen kommer i gang igjen.

Søknader og registreringer

Kommune	2024		2025	
	Reir	Søkere	Reir	Søkere
Andøy	1 stk	1 stk		2 stk
Sortland	2 "	2 "		
Beiarn	3 "	2 "		
Vega	15 "	3 "	10 stk	3 stk
Meløy	1 "	1 "		
Rødøy			2 stk	1 stk
Brønnøy	17 stk	2 "	14 "	2 "
Sømna	5 "	2 "	3 "	1 "
Leirfjord			2 "	3 "
Hadsel				1 "
Fauske	3 stk	1 stk		1 "
Dønna	6 "	1 "	7 stk	2 "
Bodø			2 "	1 "
Steigen	2 stk	1 stk	2 "	1 "
Totalt	55 stk	16 stk	42 stk	18 stk

2000 kr. pr. reir i 2025.

Rødt tall betyr at reir ikke var geolokalisert.

I 2025 var det flere søkere enn i 2024, men færre reir flere steder. Det var også færre kommuner.

I fire kommuner er en eller flere søknader ikke godkjent. Det skyldes sannsynligvis manglende dokumentasjon.

Antall registreringer gir et bilde av hvor det er mest vipe, men avhenger også av hvor aktivt «fuglemiljøet» er

Det største antall registreringer av vipe er gjort i Vestvågøy (111), Bodø (74) og Nesna (65).

Også Herøy (48) og Alstahug (38) har mange registreringer.

I Leirfjord er det tre søkere i 2025. Her er det ikke gjort registreringer.

Vipebur

Beskyttelsebur for rugende vipe - BirdLife Norge

Steve Saltermark, Brønnøysund
st-salt@online.no

Reiret til måke er merket

FOTO: Are Johansen

Bruk av vipetallerken

FOTO: Leif Kåre Halvorsen

NB: Tjeld